

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Quickscan Natuurwaarden

Centrum Dussen

Rapportnummer 12-0058

www.starobv.nl

Quickscan Natuurwaarden

Centrum Dussen

juni 2012

Rapportnummer: P12-0058

In opdracht van: Gemeente Werkendam
t.a.v. Mevr. R. de Graaf
Postbus 16
4250 DA Werkendam

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
1.3	Zorgplicht	5
1.4	Leeswijzer	6
2	Plangebied	7
2.1	Ligging en beschrijving plangebied	7
2.2	Voorgenomen plannen	9
3	Methode	10
4	Natuurwaarden	11
4.1	Beschermde gebieden	11
4.2	Beschermde soorten	12
4.2.1	Flora	12
4.2.2	Vlinders en libellen	12
4.2.3	Mieren en kevers	13
4.2.4	Vissen	13
4.2.5	Reptielen en amfibieën	13
4.2.6	Vogels	14
4.2.7	Zoogdieren	14
5	Conclusies	16
	Geraadpleegde bronnen	17
	Bijlage 1 Wet- en regelgeving	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Werkendam is voornemens in het centrum van de kern Dussen een brede school te realiseren met sportzaal, dorpshuis, drie scholen en een supermarkt. In de huidige plannen zal de kerk in gebruik worden genomen als brede school. In het kader van de ruimtelijke procedure dient onderzocht te worden welke natuurwaarden actueel in het gebied aanwezig zijn en op welke wijze de voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de in het gebied aanwezige natuurwaarden. Dit om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld zal worden.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang, gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (o.a. Natura 2000) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Deze rapportage beschrijft de (mogelijke) aanwezigheid van soorten die zijn opgenomen in de tabellen van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet en Natura 2000-tabellen. Ook wordt bepaald op welke wijze en in welke mate de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op deze soorten. Op basis daarvan kan worden vastgesteld welke eventuele maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden, om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht (ex. artikel 2) opgenomen: “een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geleverd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

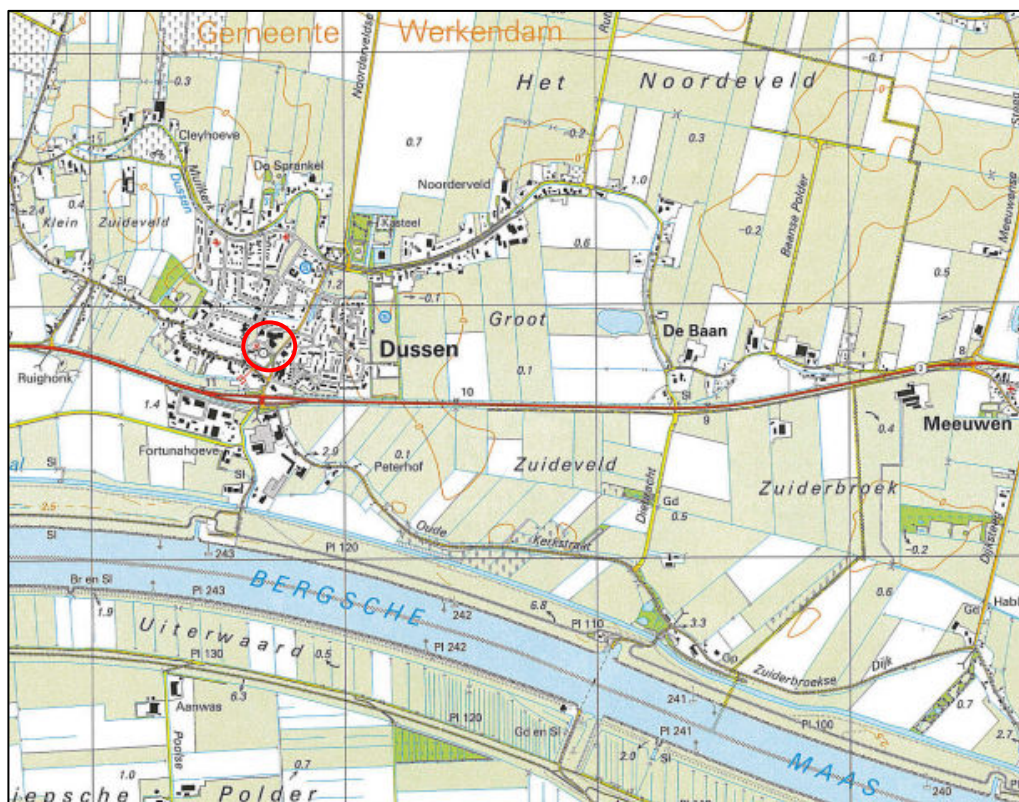
2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van de kern Dussen, gemeente Werkendam en wordt begrensd door de Wilhelminastraat in het noorden, de Molenkade in het oosten, de Dorpsstraat in het zuiden en het Vrijheidsplein in het westen.

Het plangebied betreft een deels verhard terrein met een woonzorgcentrum, een dorps huis en een kerk met begraafplaats. Op het terrein is veel groen aanwezig in de vorm van gazon, gazon met bomen en hagen. Eén ander is weergegeven in een foto-impressie op pagina 8 en 9.

De ligging en begrenzing van het plangebied zijn weergegeven in figuur 1 en 2.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omcirkeld)

Figuur 2. Begrenzing van het plangebied (rood)

Foto 1 Deel van het woonzorgcentrum

Foto 2 Gazon met bomen en haag

Foto 3 Het woonzorgcentrum aan de straatzijde

Foto 4 Het dorpshuis

Foto 5 Vrijheidsplein

Foto 6 Gazon

Foto 7 De kerk

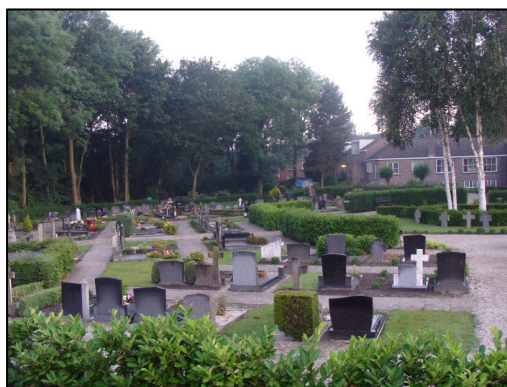

Foto 8 Begraafplaats

2.2 Voorgenomen plannen

Voor het realiseren van de plannen zal het bestaande dorpshuis en het woonzorgcentrum worden gesloopt. Hiervoor in de plaats komt nieuwbouw. De kerk zal worden verbouwd om gebruikt te kunnen worden als brede school.

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van de websites Waarneming.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen. De gegevens over vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders en libellen zijn onder andere uit dergelijke atlassen afkomstig.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de EHS in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle in het plangebied aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van hollen, uitwerpselen, prooi-resten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 23 mei 2012 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: bewolkt en droog, matige wind en circa 16 graden Celsius.

4 Natuurwaarden

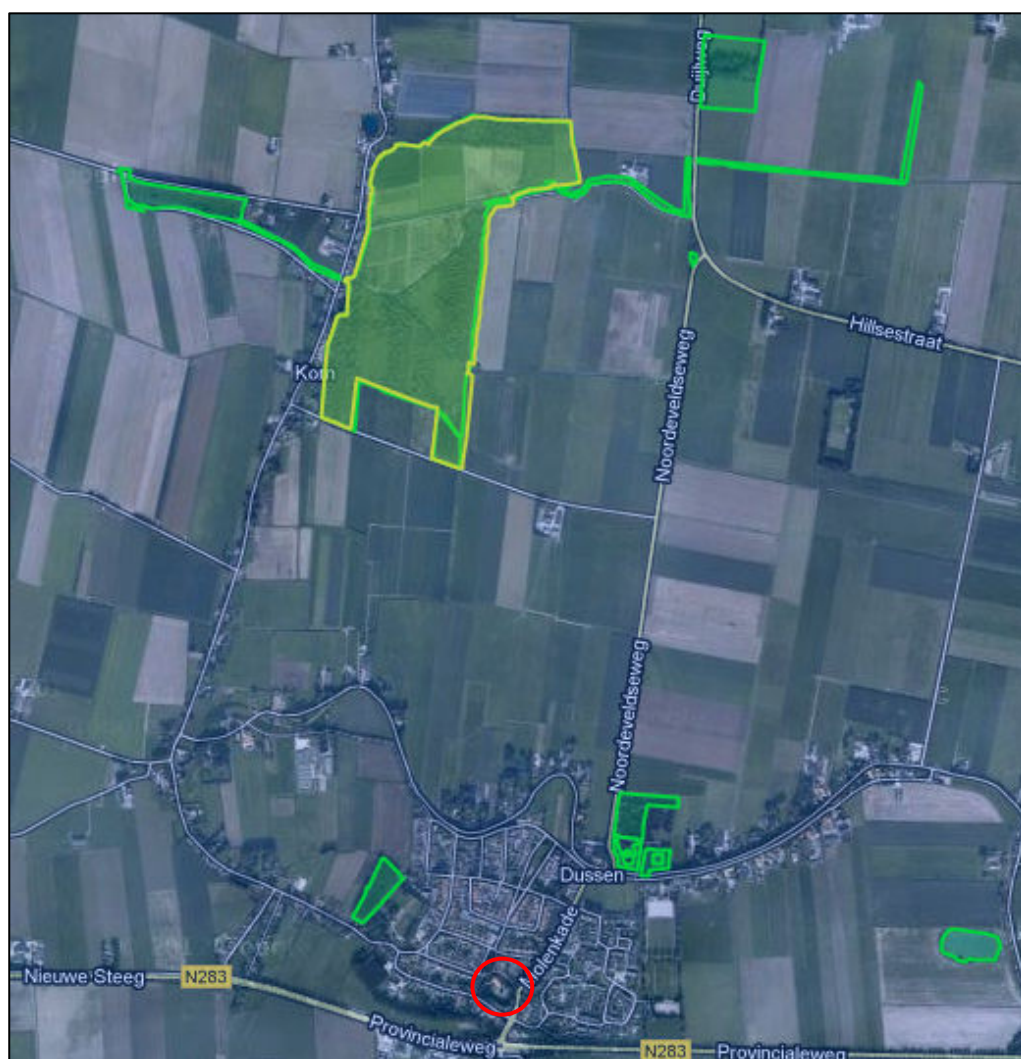
4.1 Beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet 1998

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I blijkt dat het plangebied ongeveer 1500 meter ten zuiden van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem ligt (figuur 3).

Ecologische Hoofdstructuur

Zoals blijkt uit de gebiedendatabase van het Ministerie van EL&I en de gegevens van de provincie Noord-Brabant maakt het plangebied geen deel uit van de EHS en ligt het ook niet in de buurt van een gebied dat behoort tot de EHS.

Figuur 3 Plangebied (rood) ten opzichte van de EHS (groen) en Natura 2000 (geel)

Effectbeoordeling

Voorgenomen plannen zullen gezien de aard ervan en de afstand tot de beschermde gebieden geen effect hebben op het Natura 2000-gebied en/of de EHS. Daarnaast hoeft ten opzichte van de EHS geen rekening te worden gehouden met eventuele externe werking.

Conclusie

De voorgenomen plannen zullen geen negatief effect hebben op beschermde gebieden.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of er mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn.

4.2.1 Flora

Het plangebied betreft een gedeeltelijk verhard terrein met kort gemaaid gazon met bomen en enkele hagen. In het gebied zijn alleen cultivars aangetroffen tijdens het veldbezoek, waaronder kleine maagdenpalm. Door het ontbreken van geschikte biotopen worden bijzondere of beschermde planten in het plangebied niet verwacht.

Conclusie

In het onderzoeksgebied komen geen bijzondere of beschermde plantensoorten voor.

4.2.2 Vlinders en libellen

Uit de atlas de dagvlinders van Nederland (2006) en de website van de Vlinderstichting blijkt dat er geen beschermde dagvlinders in de buurt van het plangebied voorkomen. Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat er in het plangebied ook geen geschikte biotopen aanwezig zijn voor het voorkomen van beschermde dagvlindersoorten. Beschermde dagvlinders hebben specifieke habitateisen; het plangebied voldoet hier niet aan.

Uit de atlas De Nederlandse libellen (2002) en de website libellenet.nl blijkt dat er geen beschermde of bijzondere libellen voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Er is geen oppervlaktewater aanwezig in het gebied, waardoor er geen voortplantingswater aanwezig is voor libellen. Het is wel mogelijk dat algemeen voorkomende, niet beschermde, libellensoorten in het plangebied foerageren.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten dagvlinders of libellen voor in het plangebied.

4.2.3 *Mieren en kevers*

Beschermde soorten mieren en houtkevers zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (naald)bossen. Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied.

Beschermde waterkevers zijn afhankelijk van water. In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Beschermde waterkevers komen niet voor in het plangebied.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten mieren en/of kevers voor in het plangebied.

4.2.4 *Vissen*

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hierdoor kunnen geen vissen voorkomen in het plangebied. Er is dan ook niet nader onderzocht of beschermde vissen voorkomen in de buurt van het plangebied.

Conclusie

Er komen geen vissen voor in het plangebied.

4.2.5 *Reptielen en amfibieën*

Uit gegevens van RAVON blijkt dat in de omgeving van het plangebied de volgende beschermde amfibieënsoorten voorkomen: kleine watersalamander (FFtabel 1), gewone pad (FFtabel 1), heikikker (FFtabel 3), bruine kikker (FFtabel 1), meerkikker (FFtabel 1) en bastaard kikker (FFtabel 1). Volgens de gegevens van RAVON komen er geen reptielen voor in de omgeving van het plangebied.

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied is er geen voortplantingsbiotoop aanwezig voor amfibieën. Ook is er daardoor geen leefgebied aanwezig voor kleine watersalamander, heikikker, meerkikker en bastaardkikker. Het is daarom ook uit te sluiten dat beschermde amfibieën van tabel 2 of 3 het plangebied gebruiken als landbiotoop of overwinteringsplek. Mogelijk wordt het plangebied wel gebruikt als landbiotoop of overwinteringsplek door gewone pad en bruine kikker (beide FFtabel 1).

Mitigerende of compenserende maatregelen

Het is niet noodzakelijk te mitigeren of compenseren voor soorten van FFtabel 1.

Conclusie

Door het ontbreken van geschikt biotoop en oppervlaktewater is er geen geschikt leefgebied voor de heikikker (FFtabel 3), kleine watersalamander (FFtabel 1), meerkikker (FFtabel 1) en bastaard kikker (FFtabel 1) aanwezig in het plangebied. Wel is er geschikt landhabitat voor amfibiesoorten gewone

pad en bruine kikker. Het is niet noodzakelijk om te mitigeren of compenseren voor soorten van FFtabel 1.

4.2.6 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied enkele algemene cultuurvolgende vogelsoorten waargenomen, waaronder merel en koolmees. De paardenkastanjes aan het Vrijheidsplein dienen als slaapplaats voor tientallen kauwen. Het plangebied is geschikt als foerageergebied en broedlocatie voor een aantal algemene cultuurvolgende- en struweelvogelsoorten. In de kerk zijn nesten van gierzwaluwen aanwezig. Nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd.

Effectbeoordeling

De voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op algemene vogels; er zijn in de omgeving voldoende en meer geschikte gebieden voor vogels aanwezig. Ten aanzien van de jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw geldt dat nader onderzoek noodzakelijk is om te kunnen bepalen wat de effecten van de voorgenomen plannen op deze vogelsoort zullen zijn.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Voor de meeste vogelsoorten geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, verstorende werkzaamheden, zoals het verwijderen van bomen en bosschages, niet kunnen plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Door werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren, wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van vogels.

Voor de gierzwaluw geldt dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende en/of compenserende maatregelen noodzakelijk zijn.

Conclusie

Het plangebied is geschikt als foerageergebied en broedgebied voor algemene cultuurvolgende- en struweelvogelsoorten (FFtabel vogels). Rekeninghoudend met de hierboven beschreven mitigerende maatregelen, zullen de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op deze vogelsoorten. Daarnaast komen gierzwaluwen voor in de kerk. Nesten van gierzwaluwen zijn jaarrond beschermd. Nader onderzoek is noodzakelijk om te kunnen bepalen of mitigerende en/of compenserende maatregelen noodzakelijk zijn.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997) en Korsten en Regelink (2010) blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, tweekleurige vleermuis, gewone

grootoorvleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis en watervleermuis (alle FFlijst 3) voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Het plangebied en met name de boomkronen zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De bebouwing in het gebied; het woonzorgcentrum, het dorps huis en de kerk zijn geschikt als verblijfplaats van vleermuizen. De bommenrij aan de zuidzijde van het plangebied kan een vliegroute vormen voor vleermuizen.

Overige zoogdieren

Het plangebied kan (onderdeel van) het leefgebied vormen van soorten als konijn, mol, egel en diverse muizensoorten (alle FFtabel 1).

Effectbeoordeling

Mogelijk benut een aantal grondgebonden zoogdieren (FFtabel 1) het plangebied als (onderdeel van hun) leefgebied.

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Mogelijk is een vliegroute aanwezig aan de zuidzijde van het plangebied. In het woonzorgcentrum en de kerk zijn mogelijk vleermuisverblijfplaatsen aanwezig. Nader onderzoek in de hiervoor geschikte periode dient uit te wijzen of en zo ja, hoe vleermuizen gebruikmaken van het plangebied om te bepalen wat de effecten van de voorgenomen plannen zullen zijn. Het vleermuisonderzoek is op dit moment in uitvoering.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1. Om mitigerende en/of compenserende maatregelen te kunnen bepalen is het noodzakelijk vleermuisonderzoek uit te voeren om een beeld te krijgen van wat de effecten van de voorgenomen plannen op vleermuizen zullen zijn.

Conclusie

Het plangebied is voor een aantal grondgebonden zoogdieren van FFtabel 1 geschikt als (onderdeel van hun) leefgebied. Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Mogelijk zijn ook verblijfplaatsen aanwezig in de bebouwing en loopt langs de bommenrij in het zuiden van het plangebied een vliegroute. Nader onderzoek in de hiervoor geschikte periode dient uit te wijzen of en zo ja, hoe vleermuizen gebruikmaken van het plangebied. Dit is noodzakelijk om te bepalen wat de effecten van de voorgenomen plannen zullen zijn en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen genomen dienen te worden. Het nader onderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd in de periode mei t/m september 2012.

5 Conclusies

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt circa 1500 meter ten zuiden van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem. Het plangebied ligt buiten de EHS. Voorgenomen plannen zullen gezien de aard van de plannen en de afstand tot beschermde gebieden geen effect hebben op het Natura 2000-gebied en de EHS.

Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan in de tabellen van de Flora- en faunawet.

Soorten van FFtabel 1

Mogelijk wordt het plangebied gebruikt door enkele grondgebonden zoogdieren en amfibieën die zijn opgenomen in FFtabel 1. Voor deze soorten geldt een vrijstelling: bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is het voor deze soorten niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen of te werken volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode.

Soorten van FFtabel 2/3

De mogelijk in het plangebied voorkomende vleermuizen staan vermeld op FFtabel 3 en de Habitatrichtlijn en zijn strikt beschermd. Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Mogelijk zijn ook verblijfplaatsen aanwezig in de bebouwing en loopt langs de bomenrij in het zuiden van het plangebied een vliegroute. Het nader onderzoek dat moet uitwijzen of en zo ja, hoe vleermuizen gebruik maken van het plangebied is op dit moment in uitvoering.

Soorten van FFtabel vogels

De in het plangebied voorkomende vogelsoorten staan vermeld op FFtabel vogels en zijn strikt beschermd. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd op de wijze zoals is beschreven in paragraaf 4.2.6, zullen geen nadelige effecten optreden ten aanzien van de algemene vogelsoorten.

Ten aanzien van de in de kerk aanwezige jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen, is het noodzakelijk nader onderzoek uit te voeren om te bepalen of mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn.

Concluderend kan gesteld worden dat:

- de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op beschermde gebieden;
- het nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen reeds in uitvoering is;
- de aanbevelingen voor vogels, zoals beschreven in paragraaf 4.2.6, in acht genomen dienen te worden;
- nader onderzoek naar de jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen in de kerk noodzakelijk is;
- de werkzaamheden voor de overige soortgroepen in het plangebied geen overtreding van de natuurwetgeving tot gevolg hebben;
- altijd rekening moet worden gehouden met de zorgplicht.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Brouwer, T., Dorenbosch, M., van Eekelen, R. & J. Spier. Vissenatlas Noord-Brabant. Uitgeverij Profiel, Bedum, 2010.
- Creemers R. et al., De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9, RAVON, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2009.
- Delft, Van J.J.C.W. et al. Waarnemingenoverzicht 2009, RAVON 38, jaargang 12, nummer 4, Stichting RAVON, Nijmegen, 2010.
- Dijkstra K, D, B. et al., De Nederlandse libellen, Nederlandse Fauna 4, Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2002.
- Bos F. et al., De dagvlinders van Nederland, Nederlandse Fauna 7, De Vlinderstichting, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2006.
- Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Limpens, H. et al., Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten, 22 februari 2005.

Internet

- www.brabant.nl
- [Beschermd gebied: http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx](http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx), geraadpleegd op 11 juni 2012
- www.rijksoverheid.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl
- [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl)
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.libellennet.nl

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Flora- en faunawet (bron: Rijksoverheid 2011)

De Flora- en faunawet beschermt soorten, niet individuele planten of dieren, om te voorkomen dat het voortbestaan van de soort in gevaar komt. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit.

Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Heel vaak gaan activiteiten en de bescherming van soorten prima samen. Soms is het optreden van schade aan beschermde dieren en planten echter onvermijdelijk. In die situaties is het nodig om vooraf te bekijken of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

In de Flora- en faunawet geldt een verbod op activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. De wet spreekt niet van (ruimtelijke) plannen. Op basis van de onderzoeksplicht (Wro) en de plicht tot het vaststellen van een uitvoerbaar plan dient bij het maken van bestemmingsplannen beoordeeld te worden of er belemmeringen aanwezig zijn voor verlening van een eventuele ontheffing voor de activiteiten in het plan.

In 2005 is met het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten het beschermingsregime versoepeld. Met deze aangepaste regelgeving is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Voor ruimtelijke ontwikkelingen is in veel gevallen een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet van toepassing. Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling:

- voor de soorten van FFtabel 1 is geen ontheffing nodig;
- voor de soorten van FFtabel 2 geldt dat moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien er geen goedgekeurde gedragscode voorhanden is zijn ook de soorten uit FFtabel 2 ontheffingsplichtig;
- voor soorten van FFtabel 3 moet altijd ontheffing worden aangevraagd. Behalve voor beschermde soorten, geldt deze indeling ook voor hun vaste rust- en verblijfplaatsen.

De zorgplicht uit artikel 2 blijft echter altijd van toepassing op alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving.

Door een wijziging in de wetgeving in 2009 is het voor soorten van de Habitatrichtlijn (bijvoorbeeld vleermuizen en rugstreeppad) en voor vogels niet meer mogelijk een ontheffing te verkrijgen voor ruimtelijke inrichting of ontwikkelingen. Daarnaast geldt voor vogels dat een ontheffing in het kader van "dwingende reden groot openbaar belang" eveneens niet meer mogelijk is.

Natuurbeschermingswet 1998 (bron: Rijksoverheid 2011)

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. Deze juridische status geeft extra bescherming aan bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden. Het belangrijkste onderdeel van de wet is dat er een aparte vergunning nodig is voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor het natuurmonument. Het maakt daarbij niet uit waar die activiteiten plaatsvinden, dat kan zowel binnen als buiten het natuurgebied zijn (de zogenaamde 'externe werking'). Op dit moment is ongeveer 300.000 ha natuurgebied aangewezen als staats- of beschermd natuurmonument.

In 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland aan de eisen van de Europese natuurwetgeving. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoringseffect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets. De habitattoets is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- oriëntatiefase (en vooroverleg);
- verslechterings- en verstoringstoets;
- passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring vanwege de Natuurbeschermingswet nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- of deze kans reëel is en
- of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid 2011)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de nieuwe Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen door in gemeentelijke bestemmingsplannen.